

Wyrok z dnia 18 sierpnia 1999 r.

II UKN 91/99

Umowa o pracę na czas nie określony, zawarta w sytuacji, gdy pracownik w ramach prac interwencyjnych podjął pracę na podstawie umowy na czas określony (na 5 miesięcy), rozwiązana z przyczyn leżących rzekomo po stronie pracodawcy z dniem 31 grudnia 1997 r. po 3 miesiącach pracy wnioskodawcy, który z tego tytułu domagał się prawa do wcześniejszej emerytury - przy równoczesnej rezygnacji przez pracodawcę z refundacji wynagrodzenia i składki na ubezpieczenie społeczne - może być uznana za pozorną.

Przewodniczący: SSN Teresa Romer (sprawozdawca), Sędziowie SN: Beata Gudowska, Jerzy Kuźniar .

Sąd Najwyższy, po rozpoznaniu w dniu 18 sierpnia 1999 r. sprawy Romualda B. przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych-Oddziałowi w B. o wcześniejszą emeryturę, na skutek kasacji wnioskodawcy od wyroku Sądu Apelacyjnego w Białymstoku z dnia 30 grudnia 1998 r. [...]

o d d a l i ł kasację.

U z a s a d n i e

Romuald B. odwołał się od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych-Oddziału w S. z dnia 15 stycznia 1998 r., odmawiającej mu przyznania prawa do wcześniejszej emerytury. W ocenie organu rentowego, wnioskodawca podjął zatrudnienie jedynie w celu uzyskania uprawnień do wcześniejszej emerytury. Odpowiadając na odwołanie Romualda B., organ rentowy wyjaśnił, że decyzją z dnia 25 marca 1998 r. w wyniku ponownego rozpoznania wniosku, powtórnie odmówił wnioskodawcy prawa do wcześniejszej emerytury. Zdaniem ZUS, rozporządzenie z dnia 25 marca 1997 r. w sprawie zasad wcześniejszego przechodzenia na emeryturę pracowników zwalnianych z pracy z przyczyn dotyczących zakładu pracy (Dz.U. Nr 29, poz. 159), na które powołuje się wnioskodawca, nie ma zastosowania, albowiem dnia 1 stycznia

1998 r. straciło moc obowiązującą. Z kontroli przeprowadzonej przez organ rentowy wynika, że Romuald B. pracował w PH „B.” na podstawie umowy na czas określony od 1 września 1997 r. do 28 lutego 1998 r. Romuald B. domagał się przed Sądem uchylenia decyzji i przyznania mu prawa do wcześniejszej emerytury. Podał, że umowa zawarta z Rejonowym Urzędem Pracy dnia 1 września 1997 r., w wyniku której nawiązano z nim stosunek pracy, była umową na czas określony. U pracodawcy zawarł umowę o pracę na czas nie określony, w pełnym wymiarze czasu pracy, za wynagrodzeniem niższym, niż wynikało to z umowy o pracę na czas określony i ta umowa, zdaniem wnioskodawcy, uległa rozwiązaniu z przyczyn dotyczących pracodawcy.

Wyrokiem z dnia 22 września 1998 r. Sąd Wojewódzki-Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych oddalił odwołanie. Sąd uznał umowę o pracę na czas nieokreślony zawartą w dniu 1 września 1997 r. za pozorną. Umowa ta, zdaniem Sądu, nie mogła wywołać skutków prawnych. W konsekwencji wnioskodawca nie spełnia warunków przewidzianych w art. 1 ust. 1, 2 i art. 10 ustawy z dnia 28 grudnia 1989 r. o szczególnych zasadach rozwiązywania z pracownikami stosunków pracy z przyczyn dotyczących zakładu pracy oraz o zmianie niektórych ustaw (Dz.U. z 1990 r. Nr 4, poz. 19 ze zm.). Dlatego też w sprawie nie mogło być zastosowane rozporządzenie z dnia 25 marca 1997 r. w sprawie wcześniejszych emerytur dla pracowników zwalnianych z pracy z przyczyn dotyczących zakładu pracy.

Wnioskodawca zaskarżył powyższy wyrok apelacją. Zarzucił naruszenie prawa materialnego przez błędną wykładnię i niewłaściwe zastosowanie, a szczególnie § 1 pkt 1 rozporządzenia Rady Ministrów z 25 marca 1997 r. w sprawie wcześniejszych emerytur dla pracowników zwalnianych z pracy z przyczyn dotyczących zakładu pracy w związku z art. 10 ust. 1 ustawy z dnia 28 grudnia 1989 r. o szczególnych zasadach rozwiązywania z pracownikami stosunków pracy z przyczyn dotyczących zakładu pracy oraz o zmianie niektórych ustaw (Dz.U. z 1990 r. Nr 4, poz. 19 ze zm.) oraz sprzeczność istotnych ustaleń z treścią zebranego w sprawie materiału. Wniósł o zmianę zaskarżonego wyroku w całości i przyznanie mu prawa do emerytury z dniem 1 stycznia 1998 r.

Wyrokiem z dnia 30 grudnia 1998 r. Sąd Apelacyjny-Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Białymstoku oddalił apelację, uznając, iż zaskarżony wyrok odpowiada prawu.

Wnioskodawca złożył od powyższego wyroku kasację, zarzucając mu niewłaściwe zastosowanie prawa - art. 231 i 233 KPC oraz art. 83 § 1 KC. Wniósł o uchYLENIE zaskarżonych wyroków i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania.

Sąd Najwyższy rozważył i ustalił, co następuje:

Poza sporem pozostaje, iż Romuald B. został zatrudniony w Przedsiębiorstwie Handlowym „B.” w K.B. w ramach prac interwencyjnych, w wyniku umowy na czas określony. Zgodnie z umową między przedsiębiorstwem a Rejonowym Urzędem Pracy w S., z tytułu zawarcia umowy pracodawca otrzymał refundację części wynagrodzenia i składki na ubezpieczenie społeczne. Umowa obejmowała zatrudnienie na czas określony od 1 września 1997 r. do 28 lutego 1998 r. Równocześnie w dniu 1 września 1997 r. wnioskodawca zawarł z tym samym pracodawcą umowę o pracę na czas nie określony. Umowa ta została zawarta na wyraźną prośbę wnioskodawcy. Pracodawca zorganizował dla niego stanowisko pracy, które istniało tylko w czasie zatrudnienia wnioskodawcy.

Po 3 miesiącach i 28 dniach pracy wnioskodawca został w dniu 28 grudnia 1997 r. zwolniony z pracy z przyczyn dotyczących zakładu pracy.

Sąd Apelacyjny podzielił ustalenia Sądu pierwszej instancji. Umowa była pozorną i miała na celu jedynie uzyskanie przez Romualda B. prawa do wcześniejszej emerytury na podstawie przepisów rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 25 marca 1997 r. w sprawie wcześniejszych emerytur dla pracowników zwalnianych z pracy z przyczyn dotyczących zakładu pracy.

Kasacja zarzuciła Sądowi Apelacyjnemu naruszenie przepisów postępowania (art. 233 § 1 i 231 KPC) oraz art. 83 § 1 KC. Argumenty kasacji, zmierzające do podważenia ustaleń zaskarżonego wyroku sprowadzają się do tego, że ani Romuald B., ani też pracodawca nie składali oświadczeń, że zawarłą na czas nieokreślony umowę rozwiążą po upływie jakiegoś czasu i to z przyczyn określonych w art. 1 ustawy z dnia 28 grudnia 1989 r. o szczególnych zasadach rozwiązywania z pracownikami stosunków pracy z przyczyn dotyczących zakładu pracy (Dz.U. z 1990 r. Nr 4, poz. 19 ze zm.).

Kasacja polemizuje z ustaleniami Sądu, wyrażając pogląd, że pozorności umowy na czas nie określony nie można wysnuć z faktu, iż skarżący został skierowany do pracy przez Rejonowy Urząd Pracy i nie można z tego faktu wyprowadzać

wniosku, że miał świadczyć pracę tylko przez 6 miesięcy. Zdaniem wnoszącego kasację, również fakt, że pracodawca zrezygnował z refundacji wynagrodzenia i składki na ubezpieczenie społeczne, nie wskazuje na pozorny charakter umowy na czas nie określony.

Kasacja sprowadza się wyłącznie do polemiki z ustaleniami Sądu Apelacyjnego, które zostały przez ten Sąd dokonane na podstawie analizy materiału dowodowego zebranego w toku postępowania przed Sądem pierwszej instancji. Sąd Apelacyjny powołał się na zeznania współwłaścicieli Przedsiębiorstwa „B.” Stanisława i Urszuli S.

Stanisław S. zeznał, że umowę o pracę na czas nie określony zawarł „w zasadzie na żądanie wnioskodawcy”, który twierdził, że jeżeli tego rodzaju umowa nie zostanie z nim zawarta, to zrezygnuje z pracy, a świadkowi zależało na zatrudnieniu wnioskodawcy przy nadzorze budowy. Umowę rozwiązał w związku z zakończeniem budowy nadzorowanej przez wnioskodawcę i załamaniem koniunktury.

Urszula S. zeznała, że umowę na czas nie określony zawarto z wnioskodawcą, ponieważ bardzo mu na zawarciu takiej umowy zależało. Ani przed zatrudnieniem wnioskodawcy, ani po jego zwolnieniu Przedsiębiorstwo „B.” nie zatrudniało pracowników do wykonywania takich czynności, jakie powierzono wnioskodawcy. Sąd podkreślił, że wnioskodawca był zatrudniony jako pracownik administracyjno-gospodarczy, a więc mógł wykonywać wszystkie prace, a nie tylko na określonym stanowisku.

Ocena wyników postępowania dowodowego dokonana została przez Sąd Apelacyjny na podstawie wszechstronnego rozważenia materiału dowodowego. Z oceny tej Sąd ten wyprowadził logiczne wnioski. W kasacji nie wykazano na czym miało polegać naruszenie przez Sąd drugiej instancji art. 233 KPC, które mogło mieć istotny wpływ na wynik sprawy (art. 393¹ pkt 2 KPC). Dla istnienia tej podstawy kasacyjnej konieczne jest wskazanie błędów lub braków naruszających art. 233 KPC oraz przytoczenie dowodów, dla których pogwałcenie tego przepisu mogło doprowadzić do błędnych wyników. Błędy w ustaleniach faktycznych mogłyby czynić kasację uzasadnioną tylko wtedy, gdyby były one wynikiem dowolnej oceny dowodów czy niewyczerpująco przeprowadzonego postępowania dowodowego, a tego zarzutu w kasacji nie udowodniono. Podobnie jest z zarzutem naruszenia art. 231 KPC.

Wnioski co do tego, że umowa na czas nie określony została zawarta w celu obejścia prawa, Sąd Apelacyjny wysnuł z faktu, iż umowa na czas określony była dla

pracodawcy korzystniejsza, gdyż otrzymywał częściową refundację wynagrodzenia i składki na ubezpieczenie społeczne, a ponadto umowa taka mogła być również rozwiązana z przyczyn dotyczących pracodawcy. Zawierając umowę z Rejonowym Urzędem Pracy na zatrudnienie wnioskodawcy w ramach prac interwencyjnych, pracodawca nie kwestionował ani nie zastrzegł tego, że umowa ta może ulec rozwiązaniu wcześniej z przyczyn ekonomicznych leżących po jego stronie.

W konsekwencji pozbawiony jest także podstaw zarzut naruszenia przez Sąd drugiej instancji art. 83 § 1 KC.

Zarzutu naruszenia tego przepisu przytoczonego w petitum, wnoszący kasację nie uzasadnił w żaden sposób. Sąd Apelacyjny zgodnie z ustaleniami faktycznymi przyjął, że umowa na czas nie określony zawarta przez wnioskodawcę z pracodawcą miała charakter pozornej czynności prawnej, której ukrytym celem było uzyskanie przez wnioskodawcę prawa do wcześniejszej emerytury, które to prawo było, zgodnie z przepisem § 1 wspomnianego rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 25 marca 1997 r., uzależnione od rozwiązania umowy o pracę z przyczyn dotyczących pracodawcy do dnia 31 grudnia 1998 r. Na spełnienie tego warunku nie zezwalała łącząca strony rzeczywiście, jak to trafnie ustalił Sąd, umowa o pracę na czas określony, która ulegała rozwiązaniu z dniem 28 lutego 1998 r.

Kierując się powyższymi względami Sąd Najwyższy uznał, że kasacja nie ma uzasadnionych podstaw i na mocy art. 393¹² KPC orzekł jak w sentencji.

=====